

Asia: VN/27681/2025

Lausuntopyyntö sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain kehittämistarpeiden arviomuistiosta

Lausunnonantajan lausunto

Kommenttinne arviomuistion luvusta 5 (Valvontalain 1 luku Yleiset säännökset)

Suomen Toimintaterapeuttiliitto katsoo, että asiakas- ja potilasturvallisuuteen liittyvästä näkökulmasta olisi tarpeellista ulottaa lain 28 § sote-henkilöstöä vuokraaviin yrityksiin kuten muistiossa esitetään harkittavaksi.

Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilölain kokonaisuudistuksen osalta pidämme hyvänä, että muistiossa on kuvattu selkeästi, että sekä valvontalaki että ammattihenkilölaki tulevat sovellettavaksi rinnakkain. Itse uudistuksesta ja sen vaikutuksista valvontalain muutos- tai kehittämistarpeisiin ei muistion perusteella ole mahdollista ottaa kantaa. Muistiossa todetaan s.27 ”Asiakas- ja potilasturvallisuuden näkökulmasta on tärkeää, että ammattihenkilölainsäädännön uudistamisessa sekä valvontalain jatkokehittämisessä varmistutaan siitä, että nykyisin ammattisääntelyn piiriin kuuluvat ammattihenkilöt kuuluvat jatkossakin riittävän valvonnan piiriin, vaikka he eivät olisi jatkossa ammattisääntelyn piirissä.” Tämän suhteen tuomme esille vakavan huolen siitä, että jos sääntelyä vähennetään asiakas- ja potilasturvallisuuden kannalta keskeisiltä ammattiryhmiltä (mm. toimintaterapeuteilta), miten valvontalain keinoin olisi tosiasiallisesti mahdollista puuttua epäkohtiin asiakas- ja potilasturvallisuudessa. Tähän liittyen toteamme, että näkemyksemme mukaan nykyistä sääntelyä ei ole mahdollista purkaa asiakas- ja potilasturvallisuutta vaarantamatta kuten Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskus on selvityksessään todennut (STM:n julkaisuja 2026:2, s. 221 – 222, 229 – 233).

Toimintaterapeuttiliitossa tunnustetaan palveluyksikkö – käsitteeseen liittyvä haaste. Esimerkiksi yksittäisen ammatinharjoittajana toimivan palveluntuottajan on käytännössä vaikuttanut paikoitellen olleen vaikea hahmottaa ero omassa toiminnassaan ja hakemuksissaan palveluntuottajuuden ja -palveluyksikön välillä. Onkin kannatettavaa, että palveluyksikkö-määritelmä myös selkiytettäisiin toiminnallisen ja hallinnollisen järjestetyn kokonaisuuden osalta. Toisaalta Valviran huomio palveluyksikön rekisteröinnin merkityksestä ja palvelupisteen nostamisesta konkreettiseksi palvelupisteeksi voisi tuottaa selkeyttä kaikille tahoille. Nykytilanne vaikuttaakin siltä, että palveluyksikkö-käsitteellä on epäselvä sisältö tulkinnallisesti niin valvovan viranomaisen kuin palveluntuottajien ja -järjestäjien keskuudessa. Tilanne tulisi selkiyttää ja yhdenmukaistaa hahmottaen se tosiasia, että Suomessa on hyvin erilaisia ja erikokoisia toimijoita. Olisi tarpeellista,

että pienten toimijoiden ja isojen toimijoiden kesken tunnistettaisiin, että mitkä riskit toiminnassa ovat yhtenäisiä ja missä toimijan koko vaikuttaa siihen, millaista riskiä toimintaan liittyy ja millaista valvontaa se tarvitsee. Olisikin kannatettavaa, että pienten ja isojen palveluntuottajien valvonnassa pystyttäisiin erottamaan valvonnantyökaluja erikokoisten tuottajien valvontaan.

Rekisteröintiin liittyen toimintaterapian osalta yksityisen ammatinharjoittajan tai siihen verrattavissa olevan toimijan maksut ovat suhteessa kohtuuttoman suuret, kun käytännössä koko tuottajuus (palveluntuottaja ja -yksikkö) ovat käytännössä sama, samoin kuin palvelupistekin linkittyy usein samaksi kokonaisuudeksi palveluiden usein toteutuessa asiakkaan toimintaympäristössä. Tavoiteltavaa on, että kokonaisuus olisi luonteeltaan selkeää sekä tunnistaisi erilaiset palveluntuottajat ja näiden ominaispiirteet. Näin ei tällä hetkellä ole.

Kommenttinne arviomuistion luvusta 6 (Valvontalain 2 luku Palveluntuottajaa ja toimintaa koskevat edellytykset)

Toimintaterapeuttiliitto katsoo, että pienten palveluntuottajien näkökulmasta palveluntuottajan ja palveluyksikön erillinen rekisteröinti ei ole intuitiivista ja on luonteeltaan epäselvää. Tämä näkyy mahdollisina virheinä kokonaisuutta rekisteröitäessä. Näkemyksemme mukaan palveluntuottajuuden rekisteröinti ilman palveluyksikköä ei ole tuonut arvoa yrittäjäjäsenistöllemme.

Väliaikainen sääntely ei ole käsityksemme mukaan toimintaterapian osalta vaikuttanut potilasturvallisuuteen negatiivisesti. Väliaikainen sääntely on mahdollisesti jonkin verran voinut nopeuttaa toiminnan aloittamista ja sitä kautta oikea-aikaistaa toimintaterapiaan pääsyä mutta merkittävää muutosta se arviomme mukaan ei ole tuonut tilanteeseen. Tämä johtuu siitä, että lasten parissa työskentelevien jättäminen väliaikaisen sääntelyn ulkopuolelle on tehnyt sen, että lasten toimintaterapian osalta väliaikaissääntely ei ole mahdollistanut nopeampaa toiminnan aloittamista esimerkiksi ammatinharjoittajalta ja tämä puolestaan viivästyttää mahdollisten palvelujonojen purkamista. Olemme sitä mieltä, että lasten ja nuorten kanssa työskenneltäessä rikosrekisteriote on ehdottoman tärkeä dokumentti ennen toiminnan aloittamista. Väliaikaissääntelyn yhteydessä oikea-aikaisen lasten toimintaterapiatilanteen kannalta olisi ollut kuitenkin parempi, jos tähän asiaan olisi löydetty toimivampi ratkaisu väliaikaissääntelyssä. Yksi mahdollinen olisi ollut esimerkiksi rikosrekisteriotteen nopeutettu käsittely ilman rekisteröintihakemuksen käsittelyä tai muu vastaava menettely, lasten parissa työskentelevien ammatinharjoittajien kohdalla Soteri-rekisteröinnin yhteydessä.

Mikäli tilapäisestä sääntelystä tehtäisiin pysyvä, mutta lasten kanssa toimivilta edelleen ulossulkeva, tulisi ehtoja edelleen tarkentaa, jotta ammatinharjoittajien tai siihen rinnastettavien toimijoiden olisi helpompi ymmärtää kuuluvatko he sääntelyn piiriin vai eivät. Sen sijaan se, että väliaikaisen sääntelyn piiriin kuuluvat vain itsenäiset ammatinharjoittajat tai siihen rinnastettavat yhtiömuodosta riippumatta, on ollut selkeää nykykäytännössä ja jatkossa kannatettavaa.

Kommenttinne arviomuistion luvusta 7 (Valvontalain 3 luku Palveluntuottajien ja palveluyksiköiden rekisteröinti)

Toimintaterapeuttiliitto pitää hyvänä, että muistiossa on nostettu esille palaute pienten palveluntuottajien rekisteröintiä koskien.

Toimintaterapeuttiliitto katsoo, että nykyinen tilanne, jossa esimerkiksi lääkärikeskuksessa toimivan ammatinharjoittajan on rekisteröitävä c/o-osoite tilanteessa, jossa lääkärikeskus on jo rekisteröitynyt palveluntuottajaksi, palveluyksiköksi ja -pisteeksi, on epäselvä ja osin

epätarkoituksenmukainen. Onkin uudelleen harkittava, mitkä muutokset ovat todellisuudessa olennaisia ja rekisteröintipäätöstä tarvitsevia. Esimerkiksi edellä mainitussa tilanteessa voisi ilmoitusmenettely olla varsin riittävä ja tarkoituksenmukaisempi nykyiseen käytäntöön verrattuna. On hyvä, että ammatinharjoittajapalveluntuottajien ja -palveluyksiköiden osalta seurataan myös todellisia palvelupisteitä, mutta asian suhteellisuus ei ole nykyisessä käytännössä tasapainossa asian mittakaavan suhteen. Toimintaterapeuttiliitto pitää varsin kannatettavana, että toimintayksikköä tai -pistettä voisi olla mahdollisuutta muuttaa ilman uutta rekisteröintipäätöstä.

Soteri-rekisteröintiin liittyen rekisteröintihakemusten käsittely "ilman aiheutonta viivästystä" ilman asetettua selkeää määräaika- ja käsittelyajan pituudesta, muodostaa edelleenkin tilanteen, jossa hakemusten käsittely voi tarpeettomasti viivästyä edelleen. Suhtaudumme kriittisesti muistion ehdotukseen siitä, että LVV:lle asetettu tulostavoite rekisteröintimenettelyn sujuvoittamiseksi ratkaisisi ongelman rekisteröintien ruuhkautumistilanteessa etenkin mikäli väliaikaissäätelyä ei jatketa. Jotta käsittely on mahdollista pitää sujuvana, siihen tulee suunnata tarvittava määrä henkilöresurssia prosessin sujuvoittamisen lisäksi.

Kommenttine arviomuistion luvusta 8 (Valvontalain 4 luku Omavalvonta)

Omavalvontasuunnitelman kannalta haasteellista on se, että palveluntuottajalla voi olla erilaisia palveluyksiköitä ja -pisteitä. Tämä on tuottanut käytännön haasteita omavalvontasuunnitelman toteuttamisessa ja arkeen nivoutumisessa, joka on yksi omavalvontasuunnitelman tarkoituksista. Näiltä osin ohjeistusta tai määräyksiä omavalvontasuunnitelmia koskien tulisi selkiyttää.

Tärkeä huomio muistiossa on myös se, että kaikkea omavalvontasuunnitelmassa olevaa tietoa ei ole välttämättä järkevää julkisesti esittää. Mikäli palveluntuottajan palveluyksikkö toimii esimerkiksi ainoastaan esimerkiksi alihankkijana, luontevaa paikkaa omavalvontasuunnitelman julkaisemiseen sähköisesti julkisessa tietoverkossa ei välttämättä ole. Myös alihankintatilanteissa jää näkemyksemme mukaan epäselväksi usein omavalvontasuunnitelman "käytännön arkiseen toimintaan nivoutuminen".

Muistiossa todetaan, että palveluyksikön ja muiden rekisteröitymiseen liittyvän käsitteistön tarkoituksenmukaisuutta ja mahdollisia muutostarpeita tarkastellaan vasta kun rekisteröintimenettely on vakiintunut LVV:ssä. Tästä herää huoli, että kuinka pitkältä ajasta on kyse eli milloin rekisteröintimenettelyn katsotaan LVV:ssä vakiintuneeksi, koska muistion perusteella esimerkiksi käsitteistöön liittyvä problematiikka on jo nyt tunnistettu. Toimintaterapeuttiliitto katsoo, että epäselvyyksistä johtuvien muutostarpeiden tarkastelu tulisi tapahtua pikimmiten.

Kommenttine arviomuistion luvusta 9 (Valvontalain 5 luku Viranomaisvalvonta)

-

Kommenttine arviomuistion luvusta 10 (Valvontalain 7 luku Erinäiset säännökset)

-

Kommenttine arviomuistion luvusta 11 (Valvontalain 8 luku Voimaantulo)

-

Kommenttine arviomuistion luvusta 12 (Erinäiset kysymykset)

-

Muut kommentit arviomuistiosta

Toimintaterapeuttiliitto kiittää siitä, että muistio on kattavasti laadittu. Pidämme kannatettavana, että rekisteröitymismenettelyn väliaikaista sääntelyä sekä julkisten palveluntuottajien siirtymäajan jatkamista jatketaan muistion luvussa 13 ehdotetun mukaisesti.

Wikman Kirsi
Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry